

Minczewski, Jerzy

Profesor Kemula jako analityk

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 47/1, 65-70

2002

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jerzy Minczewski*
(Warszawa)

PROFESOR KEMULA JAKO ANALITYK

Wspomnienie o profesorze Wiktorze Kemuli wiąże mi się zawsze z uparciem przez niego prowadzoną walką o uznanie w kraju znaczenia kontroli analitycznej składu chemicznego. Przypomina mi się wielokrotnie opowiadane przez Profesora przeżycie, kiedy na podstawie wykonanej osobiście analizy czekolady wykazał nadużycie dokonane w jakimś lwowskim przedsiębiorstwie.

Uważał Profesor kontrolę analityczną za podstawowe narzędzie walki o wydajność i jakość produkcji i dlatego domagał się uznania chemii analitycznej – naukowego zaplecza analizy chemicznej i kontroli analitycznej – za dziedzinę chemii równoprawną z chemią nieorganiczną, organiczną i fizyczną¹.

Nie byłem uczniem profesora Kemuli, ale wprowadzał mnie on w światowe kręgi analityczne. Pod jego niejako opieką brałem udział w 1956 r. w moim pierwszym, wielkim Kongresie – Kongresie Chemii Analitycznej IUPAC w Lizbonie². Byliśmy tam delegowani, razem z profesorami Kemulą i Bobrańskim, przez Polską Akademię Nauk. Lecieliśmy do Paryża, gdzie w naszej ambasadzie czekały wizy portugalskie (bo z ówczesną Portugalią Polska nie utrzymywała stosunków dyplomatycznych). Kilka dni w Paryżu pozwoliły nam zwiedzić to miasto – Profesor był nieocenionym *cicerone*. Lubił dobrą architekturę i sztuki piękne – szczególnie malarstwo i muzykę – i znał się na tym bardzo dobrze.

---

* Jerzy Minczewski (ur.1916) był profesorem chemii analitycznej na Wydziale Chemii Politechniki Warszawskiej oraz w Instytucie Badań Jądrowych. Członek-korespondent Polskiej Akademii Nauk. Zmarł w 1995 r.

Fot. 22. Wiktor Kemula i Jerzy Minczewski,
na IV Polskiej Konferencji Chemii Analitycznej, sierpień 1974.

W Lizbonie byliśmy chyba jednymi z pierwszych po wojnie Polaków „z za żelaznej kurtyny”. Odebrano nam na lotnisku paszporty, które otrzymaliśmy dopiero wieczorem w hotelu. Mieszkaliśmy w niedrogim hotelu, w starej części miasta, która niedawno – jak doniosła prasa – uległa pożarowi. W hotelu spotkaliśmy dwóch kolegów z Węgier, profesorów Laszlo Erdey’a i Klemera Schulleka, z którymi zarówno profesor Kemula jak i ja utrzymywaliśmy później bardzo bliskie kontakty do końca życia.

Profesor Kemula wprowadził mnie w czasie Kongresu w ten międzynarodowy świat chemii analitycznej, który znał częściowo jeszcze sprzed wojny, częściowo już z powojennych wyjazdów. A było tam wielu luminarzy analityki – nazwiska profesorów Kolthoffa, Reiley’a, Feigla, Schwarzenbacha mówią same za siebie. Profesor miał wielką łatwość nawiązywania kontaktów z ludźmi, co bardzo uatrakcyjniło nasz pobyt na Kongresie. W rozmowach w kulisach jeden z głównych tematów stanowiły dobrze nam znane z kraju starania o uznanie pozycji chemii analitycznej. W Międzynarodowej Unii Chemii Czystej i Stosowanej stało się to już faktem. Został bowiem powołany Oddział Chemii Analitycznej³, a zjazd, w którym uczestniczyliśmy, był drugim Kongresem Chemii Analitycznej, zwołanym przez ten Oddział.

Fot. 23. Na Konferencji Chemii Analitycznej w Budapeszcie, 1961.
Obok prof. Kemuli – prof. F. Feigl, NN, prof. Szabo.

Fot. 24. W części towarzyskiej III Konferencji Chemii Analitycznej (1968).
Na pierwszym planie, od lewej: I.P. Alimarin (Uniwersytet Moskiewski),
Wiktor Kemula, Antoni Radliński (ówczesny minister Przemysłu Chemicznego).
Z lewej: Tadeusz Urbański; z prawej: Zygmunt Łada.

W powrotnej drodze odwiedziliśmy w Paryżu profesora Gastona Charlota – najwybitniejszego wówczas chemika-analityka Francji, bez powodzenia starającego się o katedrę na Sorbonie.

Po tym Kongresie, w czasie którego bardzo zbliżyliśmy się z profesorem Kemulą – wspólne podróże temu sprzyjają – moja współpraca z nim nabrała trwałego charakteru. Sekretarzowałem mu w 1959 r. podczas organizacji Jubileuszowego, Walnego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Chemicznego, którego był prezesem; zastępowałem go w komisji Chemii Analitycznej Komitetu Nauk Chemicznych Polskiej Akademii Nauk, przekształconej w samodzielną Komisję przy III Wydziale PAN, a później w Komitet, którego Profesor został Honorowym Przewodniczącym.

Zastępowałem też Profesora w Komitecie Redakcyjnym dwumiesięcznika „Chemia Analityczna”, którego powołanie wywalczył najpierw w Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Przemysłu Chemicznego, w wydawnictwach Naczelnej Organizacji Technicznej. Po roku czasopismo uzyskało przeniesienie do wydawnictw naukowych PAN, w których wychodziło jako organ Komitetu Chemii Analitycznej. Miał Profesor wyjątkowo „spiczaste oko”. Pamiętam, że zawsze z niepokojem wręczałem mu nowy numer – otworzywszy go, bezbłędnie trafiał na błędy drukarskie i zawsze je wytykał.

Był bezkompromisowy, miał swoje zasady i nie uznawał żadnych od nich odstępstw – a nie ułatwiło mu to życia w całym powojennym okresie.

Kierując różnymi ciałami społecznymi i odpowiadając z tego tytułu za postawione do ich dyspozycji fundusze, zawsze stał na stanowisku poszanowania i oszczędzania grosza publicznego oraz wszelkiej własności społecznej. „Państwowe” to nie znaczy „niczyje” tylko „nasze” – to była jedna z jego naczelnych zasad. Zawsze, do końca życia czynny i zainteresowany w sposób istotny w pracy wszystkich ciał, w których brał udział, znał i częściowo wychował dwa pokolenia polskich chemików-analityków, a uznanie, jakie miał w świecie, wybór na Przewodniczącego Oddziału Chemii Analitycznej IUPAC, było szczytem uznania osiągnięć polskiej chemii analitycznej w całej jej dotychczasowej historii.

Przypisy

¹ W. Kemula, J. Minczewski: *Chemia analityczna w Polsce w latach 1944–1964*. „Wiadomości Chemiczne” 1965 **19** 355–363.

² IUPAC: *International Union of Pure and Applied Chemistry*.

³ *Analytical Chemistry Division*, której prezydentem był w latach 1969–1973 prof. Wiktor Kemula.

Jerzy Minczewski

PROFESSOR KEMULA AS A CHEMIST-ANALYST

Professor Wiktor Kemula has always been devoted to the chemical analysis – treating it as a very substantial tool in the industry, and as one of the main branches of Chemistry. He emphasized the role of the quantity and quality control on the stage of intermediate products. To a large extent due to his efforts, the Analytical Chemistry has been introduced to *curricula* of the chemical studies on all Polish universities.

Several attendancies, common with the author, in national and international analytical congresses are recalled, the formation of the Analytical Division of IUPAC, and the election of Professor Kemula for the President of the Division. The author reminds also their close cooperation. Professor Kemula, as the chairman of the Analytical Committee of the Polish Academy of Sciences, and as the editor of the journal "Chemia Analityczna", had in the author his deputy and successor.

